

**PSIXOLOJİ XİDMƏT MƏSƏLƏLƏRİ
PROBLEMS OF PSYCHOLOGICAL SERVICES
ВОПРОСЫ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ**

UOT 364.62

Solmaz Qüdrət qızı Həsənli

*Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin dosenti,
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru
<https://orcid.org/0000-0001-5931-482X>
E-mail: solmazhasanli@hotmail.com
[https://doi.org/10.69682/arti.2026.93\(5\).212-216](https://doi.org/10.69682/arti.2026.93(5).212-216)*

**İSTEDADLI ŞAĞİRDlərƏ PSIXOLOJİ XİDMƏT İŞİNDƏ
BİBLİOTERAPİYADAN İSTİFADƏ**

Solmaz Gudrat Hasanlı

*associate professor
Azerbaijan State Pedagogical University,
doctor of philosophy in pedagogy*

**USE OF BIBLIOTHERAPY IN PSYCHOLOGICAL SERVICES
FOR GIFTED STUDENTS**

Солмаз Гудрат гызы Гасанлы

*доцент Азербайджанского Государственного Педагогического Университета,
доктор философии по педагогике*

**ПРИМЕНЕНИЕ БИБЛИОТЕРАПИИ В РАБОТЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ
С ОДАРЁННЫМИ УЧАЩИМИСЯ**

Xülasə. İstedadlı şagirdlərin fərqli inkişaf xüsusiyyətləri olduğundan onlar psixoloji dəstəklə təmin edilməlidir. Bu baxımdan bir tərəfdən zehni xüsusiyyətlərinin tələb etdiyi ehtiyaclar təmin olunarkən digər tərəfdən emosional ehtiyacları da diqqətdən kənarda qalmamalıdır. Həddən artıq həssas olmalarını göz önündə tutaraq qeyd edə bilərik ki, bir çox hallarda biblioterapiya onların emosional ehtiyaclarının təmin olunmasına, psixoloji problemlərinin həll edilməsinə önəmli dərəcədə yardım edir. Maraqlarına, ehtiyaclarına və xüsusiyyətlərinə uyğun olaraq seçilmiş ədəbi əsər istedadlı şagirdi yaşadığı narahatlıq və gərginlikdən çıxararaq psixoloji rahatlığını təmin edə bilər.

Açar sözlər: *istedadlı şagird, biblioterapiya, məktəb psixoloqu, psixoloji xidmət, biblioterapiyanın mərhələləri*

Abstract. Since gifted students have different developmental characteristics, they should be provided with psychological support. In this regard, while the needs required by their mental characteristics are met, their emotional needs should not be ignored. Considering their extreme sensitivity, we can note that in many cases bibliotherapy significantly helps in meeting their emotional needs and solving their psychological problems. A literary work selected in accordance with their interests, needs and characteristics can relieve the gifted student from the anxiety and tension they experience and provide psychological comfort.

Keywords: *gifted student, bibliotherapy, school psychologist, psychological service, stages of bibliotherapy*

Аннотация. Поскольку одаренные ученики имеют различные особенности развития, им необходимо оказывать психологическую поддержку. В этом отношении, удовлетворяя потребности, обусловленные их умственными особенностями, нельзя игнорировать и их эмоциональные потребности. Учитывая их крайнюю чувствительность, можно отметить, что во многих случаях библиотерапия значительно помогает в удовлетворении их эмоциональных потребностей и решении



психологических проблем. Литературное произведение, подобранное в соответствии с их интересами, потребностями и особенностями, может избавить одаренного ученика от тревоги и напряжения, которые он испытывает, и обеспечить психологический комфорт.

Ключевые слова: одарённый ученик, библиотерапия, школьный психолог, психологическая служба, этапы библиотерапии

İnsanlar arasında belə bir düşüncə çox yayğındır ki, istedadlı şagirdlər özlərinin kəskin zəkaları səbəbiylə hər zaman problemlərdən uzaq olurlar. Amma təbii ki, bu yanaşma yanlış bir yanaşmadır, çünki istedadlılar da istedadlarından qaynaqlanan bir sıra özünəməxsus problemlərlə qarşılaşırlar. İstedadlı şagirdlərin üstünlüyünün, qeyri-adiliyinin gətirdiyi özünəməxsus problemlərlə üzləşdiyi bilinən bir gerçəklikdir. Bu problemlərə məktəbdə təlim prosesinin bir çox hallarda onlar üçün darıxdırıcı olması, müəllimlər tərəfindən səhv başa düşülmək, yaşadları tərəfindən qəbul edilməmək, digər yaşadları ilə istədikləri ünsiyyəti qura bilməmək, yüksək həssaslıq, perfeksionizm və s. kimi problemləri aid etmək olar. Eyni zamanda, istedadlı şagirdlər bir çox sahədə üstün olduqları və geniş maraq dairəsinə malik olduqları üçün təhsil və peşə məqsədləri qoymaqda da çətinlik çəkirlər. Təbiidir ki, bu problemlər həll edilməzsə, bu durum onlarda özlərini yetərsiz hiss etmək, qeyri-adekvatlıq hissləri yaşamaq, mənfi özünəinamın inkişafı və aşağı mənlik şüurunun formalaşmasına səbəb ola bilər.

Qeyd edilən problemlərin həllində biblioterapiya metodundan istifadə faydalı ola bilər. İstedadlı şagirdlərin oxumağa son dərəcə həvəsli, sual verməyə istəklı və mücərrəd düşünmə qabiliyyətinə malik olmaları da biblioterapiyanın uğurunu daha da artırır. Yəni istedadlı şagirdlər biblioterapiyadan istifadə üçün olduqca uyğun bir obyektədir. Erkən yaşdan oxumağa başlamaq da bu prosesi asanlaşdırır (5).

Biblioterapiya – latın dilində “biblio” – “kitab”, “terapiya” – “müalicə” sözlərindən yaranmışdır. Biblioterapiya psixoterapiya formalarından biri kimi ədəbi materiallardan istifadəyə əsaslanır. Bu metoddan insanın xüsusi seçilmiş ədəbiyyata yönəldilməsi ilə onun psixi sağlamlığını dəstəkləmək üçün istifadə olunur. Bibliyoterapiya oxucunun şəxsiyyəti ilə ədəbi əsər arasındakı fərdi qiymətləndirmə, harmoniya və inkişaf üçün istifadə edilə bilən dinamik qarşılıqlı fəaliyyət prosesidir.

Hələ qədim dövrlərdə Firon II Ramzesin (e.ə. 1300) kitabxanasının girişində “Ruh üçün aptek” yazısı yazılmışdı. Ədəbiyyatın psixoterapiya üsulu kimi istifadəsi, Yunan kitabxanalarının müalicə gücünə malik müqəddəs yerlər kimi göründüyü antik Yunanıstandan başlayır.

“Kitabla terapiya” ilk dəfə 19-cu əsrin əvvəllərində Amerikalı Benjamin Rush tərəfindən tövsiyə olunmuşdur. I və II Dünya Müharibələrindən qayıdan əsgərlərin psixoloji sarsıntıları üçün aradan qaldırılmasına yardım etmək üçün biblioterapiya tətbiq edilmişdir. Sonralar Amerikalı həkim John Minson Galt 1946-cı ildə biblioterapiya ilə bağlı məqaləsində psixoloji problemi olan insanlar üçün oxumanın faydalarını qeyd etmişdir (10).

1970-ci illərdə kitabxanaçı Rhea Rubin biblioterapiyanı iki kateqoriyaya ayırırdı: inkişaf (təhsil üçün) və terapevtik (psixi sağlamlıq üçün) biblioterapiya. 1978-ci ildə yazdığı “Biblioterapiyadan istifadə: nəzəriyyə və təcrübəyə rəhbərlik” adlı əsər bu sahədəki inkişaflara böyük töhfə verdi.

Liz Brewster biblioterapiyanı üç növə ayırırdı:

Öz-özünə bibliyoterapiya (Self-help Bibliotherapy). Depressiyadan əziyyət çəkən insana onun problemini əks etdirən, onun həlli yollarını təklif edən ədəbi mənbələr təklif olunur. İnsan depressiyasının səbəblərini, əlamətlərini və nəticələrini daha çox oxuyaraq öyrənir, problemlərinin həllində tək olmadığını başa düşür. Oxuduğu ədəbiyyatın təsiri altında özünü depressiv vəziyyətdən çıxara bilər.

Yaradıcı bibliyoterapiya (Creative Bibliotherapy). Məktəb psixoloqları tərəfindən bədii ədəbiyyatın yardımı ilə ən çox istifadə olunan biblioterapiya növüdür. Bədii əsərin qəhrəmanı sanki oxucuya mesaj göndərir, yaşadıklarından, sevinclərindən danışır, bununla da ona problemlərin öhdəsindən gəlməyə, daxili rahatlıq və harmoniya tapmağa yardım edir.

Rəsmi olmayan bibliyoterapiya (Informal Bibliotherapy). Romanlar, povestlər, hekayələr kimi mənbələrdən ibarətdir (10, 169-181)

İstedadlı şagirdlərdə bu metod daha effektiv olur. Çünki istedadlı şagirdlər kitaba daha meyilli olurlar. Onlar daha erkən yaşlarda oxumağa başlayırlar. Ona görə də istedadlı şagirdlər üçün biblioterapiya kitabları seçimində diqqətli olmaq lazımdır.

İstedadlı şagirdlər məndəki bilik və təcrübələri əvvəl oxuduqları ilə daha tez birləşdirir; analiz, sintez və qiymətləndirmə kimi yüksək düşüncə bacarıqlarını da burada aydın şəkildə göstərilir. Kiçik yaşlı istedadlı şagirdlər oxumağı öyrənmək üçün yox, bir şey öyrənmək üçün oxuyurlar.

İstedadlı şagirdlərin oxu qabiliyyətləri ilə bağlı xüsusiyyətləri bunlardır:

1. Oxumağa can atırlar, digər uşaqlarla müqayisədə oxumaqda daha çevikdirlər.

2. Ədəbi cəhətdən zəngin olan kitabları seçirlər.

3. Oxuduqları materiala şüurlu formada nəzarət edirlər.

4. Emosional oxucudurlar.

5. Oxuduqları kitab və ya mətn haqqında öz fikirlərini də deyərək təhlil edirlər.

Mütəxəssislərə görə, biblioterapiya.

1. Uşaq, yeniyetmə və gənclərin mənlilik şüurunun formalaşması və inkişafına, özünə hörmət hissinin artmasına yardım edir.

2. Şagirdin özünü və digər insanları anlama bilmə bacarığını artırır.

3. Şagirdlərin özünün real bir şəkildə dəyərləndirməsinə yardım edir.

4. Fərqli maraq dairələrini tanımasını təmin edir.

5. Emosional təzyiqlərə qarşı dözümlü olmasına yardım edir.

6. Problemlərlə qarşılaşan tək insanın o olmadığı reallığını ona göstərir.

7. Problemin həllində birdən çox həll yolunun olduğunu görməsini təmin edir.

8. Problemi müzakirə etmək imkanı yaradır.

9. Problemləri həll etməsinə yardım edir.

10. Özünə güvəni artırır.

11. Dəyərlərini, münasibətlərini və düşüncəsini inkişaf etdirmək və dəyişdirir.

12. Aqressiv və utancaq davranışlarını dəyişdirir.

Aparılan araşdırmalar da müəyyən etmişdir ki, istedadlı şagirdlər oxumağı sevir, yaşdırlarına nisbətən ən azı 2 il öncədən oxu

bacarıqlarına malik olurlar, anlama və nitq qabiliyyətləri daha yüksəkdir. İstedadlı şagirdlərin bu xüsusiyyətləri onlara öyrənmək üçün oxumağı sevməyə və oxumaq üçün cəhd etməyə imkan verir. Eyni zamanda, istedadlı şagirdlər ən çox maraqlandıqları sahələrlə bağlı oxumağa meyillidirlər. Bu səbəbdən də istedadlı şagirdlərdə oxu motivasiyası və marağını yaratmaq üçün onların öz seçdikləri əsərləri oxuması önəmlidir. Biblioterapiya uğurla tətbiq edildikdə, o, istedadlı şagirdə öz qabiliyyətləri, ətraf aləmi, dəyərləri və bənzərsizliyi baxımından müsbət münasibətləri üzə çıxarmağa və inkişaf etdirməyə kömək etmək potensialına malikdir.

Biblioterapiya bir prosesdir və bu proses müəyyən mərhələlərdən ibarətdir. Bu mərhələləri istedadlı şagirdlər baxımından belə açıqlamaq mümkündür:

1. Eyniləşdirmə və əks etdirmə. Bu mərhələdə istedadlı şagirdlər gərəkli olan kitaba yönləndirilir. Bu mərhələ oxucu ilə kitabın qəhrəmanı arasında əlaqənin qurulmasından başlayır. O, hekayədəki baş qəhrəmanın probleminə bənzər bir problem yaşayır. Buna görə də istedadlı şagird ilə qəhrəman arasında bir bağ yaranır. Digər tərəfdən, psixoloq qəhrəmanın şəxsi keyfiyyətlərini təqdim edir və gərəkli izahatlar verir. Beləliklə, şəxsiyyət dinamikasını peşəkar şəkildə uşağa ötürür. Bu mərhələ ünsiyyət şəbəkəsinin və insan münasibətlərini şərh edə bilməsi üçün atılan ilk addımdır. Ona görə də biblioterapiya mərhələləri arasında bu mərhələ ən əsas mərhələdir. Bu mərhələnin sonunda eyniləşdirmə (identifikasiya) və əks etdirmə (proyeksiya) meydana çıxır. İstedadlı şagird keçirdiyi hissləri tədricən dərk edir. Kitablardakı personajlarla özünü eyniləşdirmənin, onların yaşadıkları ilə qurulan empatiyanın xüsusi biblioterapevtik təsiri sayəsində həll olunmamış problemlər, konfliktlər aydınlaşdırılır.

Öncədən oxumaq üçün qoyulan şərtləri yerinə yetirərsə, istedadlı şagird kitabdakı real və ya xəyali obrazlarla empatiya qura biləcəkdir. Kitabdakı obrazın həyatı ilə öz həyatı arasında bir paralellik görəndə şüuraltı təsir formalaşır. Praktiki psixoloqun bu proses zamanı şagirdi istiqamətləndirməsi vacibdir. "Bu xarakter mənə çox bənzəyir" deyə düşündüyü anda eyniləşdirmə mərhələsi həyata keçir.

2. Katarsis. Əgər eyniləşdirmə və əks olunma yaranarsa, şagirdin hissləri daha aydın olar. Obrazın xarakter ilə eynilik hissi yarandıqda onlar xarakterin emosiyası və düşüncəsinin özünün hissləri arasındakı bağlılığı hiss etməyə başlayacaqlar. Burada psixoloq şagirdin hisslərini üzə çıxarmaq üçün gərəkli suallar verir. Katarsis üçün sözlü və ya sözsüz emosional boşalma baş verməlidir. Burada hisslər bəzən sözlə, bəzən də bədən vasitəsilə ortaya çıxır. Digər tərəfdən, istedadlı şagird bu hissləri öz daxilində yaşayır. Buna görə də seanslarda bəzən səssizlik olur. Bu susqunluq normaldır. Keçirilən hisslər aşkara çıxarılan kimi psixoloq işə başlayır. Beləliklə, terapiya prosesi normal bir kitab oxuma prosesindən fərqli xarakter daşımağa başlayır. Bu mərhələdə istedadlı şagird qəhrəmanın və özünün hisslərini aydın görür. Beləliklə, biblioterapiya mərhələləri öz məqsədinə çatır. Şagird mənə verməkdə çətinlik çəkdiyi emosiyaları dərk edir. Bu şəkildə basdırılmış hisslər üzə çıxır. Biblioterapiya prosesində duyğuları ortaya çıxarmaq çətin ola bilər. Bununla belə, emosiyalarla nə qədər çox qarşıdurma olarsa, özünü tanıma prosesi bir o qədər sürətli olar.

3. Dərk etmə. Bu mərhələdə istedadlı şagird hekayədəki xarakterin problemləri həll etdiyini görəndə anlayır ki, onun problemləri də sabit qalmayacaq. Beləliklə, obraz şagird üçün müsbət rol modelə çevrilir. O, özünü obrazın yerinə qoymaqla durumu qiymətləndirir, problemlərin idarə oluna biləcəyinə inanır. Bu idarəetmə hissi ilə real həyat hadisələri arasında bağ yaradılanda şagird öz problemləri üçün alternativ həll yolları tapmağa başlayır. Burada dərk etmə mərhələsi uşağı problemlə vəziyyətə dair yeni həll yolu tapdıqda baş verir.

4. Ümumiləşdirmə. Bu mərhələdə istedadlı şagird öz problemlərini aydın şəkildə görür, onu heç kimin anlamaması haqqında düşüncədən uzaqlaşır. Öz problemlərinə oxşar problemlərin olduğunu başa düşür. O etiraf edir ki: "Mən bu problemləri yaşayan yeganə insan deyiləm". Beləliklə, ümumiləşdirmə baş verir.

Biblioterapiyanın məqsədi, mənlik şüurunu inkişaf etdirmək, müsbət dəyişiklikləri qəbul etmək, problemi daha rahat və sərbəst müzakirə etmək, düzgün baxış bucağı yaratmaqdır. Lakin biblioterapiya sadə bir proses deyildir. Onun

öncədən planlaşdırılması və gərəkli mərhələlərdən keçməsinə təmin etmək lazımdır. Biblioterapiyalar 6-8 nəfərlik qruplarda təşkil etdikdə daha səmərəli olur.

Psixoloq biblioterapiya metodunu tətbiq etdiyi zaman ən çox diqqət etməli olduğu məqam oxucunu probleminə uyğun kitabla qarşılaşdırmasıdır. İstedadlı şagird obrazın xarakteri ilə özü arasında oxşarlıqları görə bilməlidir və psixoloq bu məsələdə yardımçı olmalıdır. Psixoloqun istedadlı şagirdlər üçün kitab seçərkən nəzərə almalı olduğu məqamlar vardır:

- Xarakterlərin davranışı o qədər mürəkkəb olmalıdır ki, şagird şərh edərkən təfəkkür prosesləri aktivləşsin.

- Kitablardakı personajlar nümunə ola biləcək obraz olmalıdır.

- Problem həll edən zaman bacarıqlarının və yaradıcı düşüncəsinin inkişaf etməsinə yardım etməlidir.

- Kitabın sonunda nəsihətverici hissənin olması oxucuya daha yaxşı təsir göstərir.

Biblioterapiya istedadlı şagirdlər üçün problemlərini araşdırmaq, müzakirə etmək və qiymətləndirmək üçün gərəkli olan mühit yaradır. Çünki onlar öz unikal keyfiyyətləri haqqında danışmaq və müzakirə etməkdə çox rahat deyillər. Belə şagirdlərin həyatını əks etdirən ədəbi əsərlər, onları özləri haqqında düşünməyə yönəldir, onlar üçün yeni suallar yaradır. Biblioterapiya istedadlı şagirdlərin şəxsi, akademik və karyera problemlərinin həllində də çox faydalıdır.

Biblioterapiya istedadlı şagirdlərə hiss və düşüncələrini anlamaqda çox faydalıdır. Bu şagirdlər həssas olsalar da hisslərini və düşüncələrini bölüşməyə həvəsli deyillər. Biblioterapiya hissləri və düşüncələri ifadə etmək və bölüşməkdə həvəsləndirici ola bilər. İstedadlı şagirdlər biblioterapiya vasitəsilə özləri kimi digər insanların da eyni emosional durumlar yaşadıklarını görəcək, bu proses zamanı müzakirələr vasitəsilə yaşadıklarını dinləyəcək və hisslərində tək olmadıklarını anlayacaqlar. Bundan əlavə, onlara bənzəyən yaşadılan eyni hisslər keçirdiyini bilmək onlarla dostluq münasibətləri də yaradacaq.

Biblioterapiya istedadlı şagirdlərdə özünə hörməti hissini artırmaq, münasibətləri, dəyərləri, yüksək düşünmə qabiliyyətini, həyata

fərqli baxış bucağından baxaraq problem həll etmə bacarıqlarını inkişaf etdirməyə yardım edir. Eyni zamanda biblioterapiyadan istedadlı şagirdlərdə özünü göstərən aqressiv davranışları, utancaqlığı ortadan qaldırmaq, peşə seçiminə yaranan gərginlik və stressin aradan qaldırılmasında da istifadə oluna bilər.

Problemnin aktuallığı. Günümüzdə texnologiyanın sürətli inkişafı nəticəsində istənilən bilgiyi tez və asan əldə etmək imkanları faydalılığının yanında istedadlı şagirdlərin problemlərinin daha da dərinləşməsinə səbəb olması bir problem kimi qarşımıza çıxır. Belə ki, fərqliliyi səbəbindən yalnızlıq hissi yaşayan, özünü itirdiyi gərəkli səviyyədə həyata keçirə bilməyən istedadlı şagirdin bu problemləri daha da dərinləşir. Düşünürük ki, psixoloji problemlərin həllində biblioterapiya önəmli təsir metodlarıdır və istedadlı şagirdlərin problemlərinin aradan qaldırılmasında istifadə edilərsə effektiv nəticələr əldə etmək mümkündür.

Problemnin elmi yeniliyi. Məqalədə istedadlı şagirdlərə psixoloji yardım fəaliyyətlərində

biblioterapiyadan istifadə imkanları elmi baxımdan təhlil edilmiş, istedadlı şagirdlərlə həyata keçirilən biblioterapiya fəaliyyətlərinin mərhələləri elmi əsaslarla ümumiləşdirilmişdir.

Problemnin praktik əhəmiyyəti. Məqalədə irəli sürülən müddəalardan təhsil qurumları, valideynlər və praktik psixoloqlar üçün praktik tətbiq imkanları yaradır. Məktəb psixoloqlarının biblioterapiya üçün istifadə edəcəkləri kitabların hansı kriteriyalara görə müəyyənləşdiriləcəyi və necə müzakirə ediləcəyi mövzusunda gərəkli bilgi sahibi olmaları lazımdır. Ümumiyyətlə, praktik psixoloqların biblioterapiya ilə bağlı yetərli səviyyədə nəzəri və praktik hazırlığa sahib olmaları biblioterapiyadan istifadədə uğurlu olmanın əsas şərtidir.

Məqalədə irəli sürülən elmi yanaşmalara əsasən biblioterapiyanın istedadlı şagirdlərin problemlərinin həlli imkanlarından geniş istifadə olunmalı və bu sahədə məktəb psixoloqları yetərli səviyyədə bilgi və praktik bacarığa sahib olmalıdırlar.

Ədəbiyyat

1. Bəylərov, E.B. İstedadın psixoloji diaqnostikası / E.B. Bəylərov. –Bakı: Aspoliqraf, –2008. –300 s.
2. Bulut, S. Bibliyoterapi yönteminin okullarda psikolojik danışmanlar ve öğretmenler tarafından kullanılması. // Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 9(34), –2010. –s. 17-31.
3. Əlizadə, Ə. İstedadlı uşaqlar: psixopedaqoji məsələlər / Ə. Əlizadə –Bakı, 2005. –351 s.
4. Facchin, F.S. Üstün zəkali çocuğa yardım / F.S. Facchin. – İstanbul: İletişim yayımları, –2018. –270 s.
5. Fraiser, M. M.; McCannon, C. Using bibliotherapy with gifted children. // Gifted Child Quarterly, – 1981, -25(2) –s. 82.
6. Furner, J. M. Helping all students become Einstein's using bibliotherapy when teaching mathematics to prepare students for a STEM world. //Pedagogical Research, –2017, -2(1), Doi: 10.20897/pedre.201701
7. Həsənli, S. İstedadlı uşaqların şəxsiyyətinin formalaşmasında psixoloji rəhbərliyin rolu. // Azərbaycan Respublikası Təhsil İnstitutu. Elmi əsərlər. –Bakı, 2024, -91(4), –s.140-145
8. McCulliss, D. Bibliotherapy: Historical and research perspectives. //Journal of Poetry Therapy, – 2012, -25(1). –s. 23-38.
9. Öner, U. Bibliyoterapi. Çankaya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, // Journal of Arts and Sciences. –2007, Sayı: 7, –s. 133-150.
10. Yılmaz, M. Bilgi İle İyileşme: Bibliyoterapi. // Türk Kütüphaneciliği. –2014. - 28(2), –s. 169-181.
11. Weber, C. L. & Cavanaugh, T. W. Promoting reading: Using eBooks with gifted and advanced readers. // Gifted Child Today. -2006, -29(4), –s. 56-63.

Redaksiyaya daxil olub: 03.07.2026